

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบวิธีการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ศึกษา ณ จุดเวลาใดเวลาหนึ่ง (Cross-sectional Study) โดยใช้คำถามทั้งปลายเปิดและปลายปิด (Closed and Opened Form) ตามระเบียบวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) รูปแบบการสัมภาษณ์เจาะลึก (In-depth Interview) เพื่อศึกษาการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิของหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป้าหมาย (Target Population) คือ เจ้าหน้าที่ระดับนโยบาย ที่รับผิดชอบงานป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิโดยตรงของหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็ก

ประชากรตัวอย่าง (Population Samples) คือ เจ้าหน้าที่ระดับนโยบายที่รับผิดชอบงานป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิโดยตรง ของหน่วยงานด้านสาธารณสุขและสังคมสงเคราะห์ที่ทำงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพของเด็กในเขตกรุงเทพมหานครทุกหน่วยงาน โดยเป็นหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำทารุณและเด็กที่ถูกทอดทิ้งในสังคมไทย

ในเขตกรุงเทพมหานคร มีองค์กรที่ทำงานเกี่ยวกับการคุ้มครองเด็กที่ถูกกระทำทารุณและเด็กที่ถูกทอดทิ้งรวมทั้งสิ้น 26 องค์กร โดยเป็นองค์กรของรัฐบาล 12 องค์กร และองค์กรของเอกชน 14 องค์กร⁽¹⁵⁾

องค์กรของรัฐบาลประกอบด้วย 1. กรมประชาสงเคราะห์ (กองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กและกองสงเคราะห์เด็กและบุคคลวัยรุ่น) 2. กองกำกับการสวัสดิภาพเด็กและเยาวชน 3. กรุงเทพมหานคร 4. โรงพยาบาลจุฬาลงกรณ์ 5. โรงพยาบาลพระมงกุฎเกล้า 6. โรงพยาบาลราชวิถี 7. โรงพยาบาลรามธิบดี 8. โรงพยาบาลศิริราช 9. โรงพยาบาลสมเด็จพระปิ่นเกล้า 10. ศูนย์สุขวิทยาจิต 11. สถาบันสุขภาพเด็กแห่งชาติมหาราชินี 12. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ

องค์กรของเอกชนประกอบด้วย 1. คณะทำงานพัฒนาระบบการคุ้มครองเด็ก 2. คณะกิติณีศรีชุมพบาล 3. บ้านสายสัมพันธ์ 4. มูลนิธิคุ้มครองเด็ก 5. มูลนิธิเด็ก 6. มูลนิธิเด็กอ่อนในสลัม

7. มุลินธิผู้หญิง 8. มุลินธิเพื่อการพัฒนาเด็ก 9. มุลินธิมิตรมวลเด็ก 10. มุลินธิศูนย์พิทักษ์สิทธิเด็ก
11. มุลินธิสงเคราะห์เด็กของสภาอากาศไทย 12. มุลินธิสร้างสรรค์เด็ก 13. สมาคมส่งเสริมสถานภาพสตรี 14. สหทัยมุลินธิ

● เกณฑ์การคัดเลือกในการศึกษา

1. เป็นบุคลากรที่รับผิดชอบงานป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กโดยตรง
2. ทำงานในหน่วยงานด้านสาธารณสุขและสังคมสงเคราะห์ที่คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กที่ตั้งอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร
3. เป็นผู้กำหนดนโยบายการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิ
4. เป็นหน่วยงานสวัสดิภาพเด็กที่ก่อตั้งมาแล้วอย่างน้อยเป็นเวลา 1 ปี จนถึงวันที่ตอบแบบสอบถาม

จากเกณฑ์การคัดเลือกในการศึกษาข้างต้น ประชากรตัวอย่างประกอบด้วยเจ้าหน้าที่ระดับนโยบาย จำนวนทั้งสิ้น 49 คน

ในส่วนขององค์กรของรัฐบาล

- หน่วยงานที่เป็นโรงพยาบาล ประชากรตัวอย่างประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ระดับนโยบายที่เป็นจิตแพทย์ หรือ กุมารแพทย์ หรือ นักจิตวิทยา และนักสังคมสงเคราะห์ ที่รับผิดชอบงานป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิโดยตรง

- หน่วยงานที่ไม่ใช่โรงพยาบาล ประชากรตัวอย่างประกอบด้วย เจ้าหน้าที่ระดับนโยบายที่เป็นนักสังคมสงเคราะห์ หรือเจ้าหน้าที่ระดับบริหารที่รับผิดชอบงานป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิโดยตรง

ในส่วนขององค์กรของเอกชน

- ประชากรตัวอย่าง คือ ผู้บริหารขององค์กรนั้น ๆ หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิโดยตรง

ตัวอย่าง (Samples) คือ เจ้าหน้าที่ระดับนโยบายที่ทำงานในหน่วยงานด้านสาธารณสุขและสังคมสงเคราะห์ที่คุ้มครองสวัสดิภาพของเด็กในเขตกรุงเทพมหานคร โดยระยะเวลาในการเก็บข้อมูลเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2543 จำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 49 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม (questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนในการดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารต่างๆ ได้แก่ บทความทางวิชาการ ตำรา งานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิ และการประเมินประสิทธิผลขององค์กร เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างข้อคำถามโดยใช้ข้อมูลที่ศึกษามาจากเอกสารเกี่ยวกับการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิและการประเมินประสิทธิผลขององค์กร จากนั้นนำข้อคำถามชุดนี้ไปให้ผู้เชี่ยวชาญด้านการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กจำนวน 3 ท่านพิจารณา และผู้วิจัยได้สัมภาษณ์คุณลักษณะของการป้องกันระดับปฐมภูมิที่เหมาะสม เพื่อนำไปแก้ไข ปรับปรุงและคัดเลือกข้อคำถามที่สามารถนำไปใช้ได้

3. นำข้อคำถามที่ผ่านการคัดเลือกแล้ว มาสร้างเป็นแบบสอบถาม แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 10 ท่าน พิจารณาและแก้ไข

4. ตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 10 ท่านพิจารณาและแก้ไข ภายหลังจากที่ผู้ทรงคุณวุฒิทั้งหมดพิจารณาแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมทั้งด้านภาษาและความถูกต้องของเนื้อหาตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิอีกครั้งหนึ่ง กำหนดหาค่าความเที่ยงตรงตามเนื้อหาในแต่ละหมวดโดยใช้สูตรดังนี้

$$IC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IC	หมายถึง	ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม
	$\sum R$	หมายถึง	ผลรวมคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญเนื้อหาทั้งหมด
	N	หมายถึง	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

แบบสอบถามด้านนโยบาย แผนงาน การปฏิบัติงาน และการประเมินของหน่วยงาน มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.93 โดยแบ่งออกเป็นหมวดต่างๆ ดังนี้

- หมวดคนนโยบาย มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.95
- หมวดแผนงาน มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.91
- หมวดการปฏิบัติงาน มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.96
- หมวดการประเมิน มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.99

แบบสอบถามเกี่ยวกับอุปสรรค และรูปแบบการป้องกันระดับปฐมภูมิที่เหมาะสมกับสังคมไทย มีค่าความเที่ยงตรงเท่ากับ 0.93

เนื่องจากแบบสอบถามนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลความจริงของหน่วยงาน และเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นที่เป็นคำถามปลายเปิด จึงไม่มีการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม

ระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการสร้างแบบสอบถาม รวมทั้งการทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม รวมทั้งสิ้น 6 เดือน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของเจ้าหน้าที่ระดับนโยบาย (Demographic Data) ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา เป็นต้น

ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของหน่วยงาน

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามด้านนโยบาย แผนงาน การปฏิบัติงาน และการประเมินของหน่วยงาน โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบ Dichotomous

เกณฑ์การให้คะแนน

ไม่ใช่ = 0

ใช่ = 1

โดยแบ่งเนื้อหาทั้งหมดออกเป็น 4 หมวดดังนี้

หมวดนโยบาย มีข้อคำถามทั้งหมด 4 ข้อ

หมวดแผนงาน มีข้อคำถามทั้งหมด 9 ข้อ

หมวดการปฏิบัติงาน มีข้อคำถามทั้งหมด 5 ข้อ

หมวดการประเมิน มีข้อคำถามทั้งหมด 3 ข้อ

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามด้านอุปสรรคและรูปแบบการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิที่เหมาะสมกับสังคมไทย

รายละเอียดของแบบสอบถามด้านนโยบาย แผนงาน การปฏิบัติงาน และการประเมินหน่วยงาน มีดังต่อไปนี้

จากแนวคิดของการทำงานด้านการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิของหน่วยงานที่ทำงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพเด็ก อันมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้^{(44) ,(47)}

1. ด้านนโยบาย

1.1 มีนโยบายในการกำหนดเป้าหมายที่แน่นอน โดยควรมีเป้าหมายดังต่อไปนี้

- เพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจของบิดามารดา ในเรื่องพัฒนาการของเด็กและทักษะที่จำเป็นในการเป็นบิดามารดา
- เพื่อเพิ่มการสื่อสาร การเชื่อมโยงทางอารมณ์ รวมทั้งความผูกพันระหว่างบิดามารดาและบุตร
- เพื่อเพิ่มทักษะในการจัดการกับความเครียดของบิดามารดาที่เกิดจากการดูแลบุตรที่อยู่ในวัยทารกและวัยเด็ก
- เพื่อเพิ่มทักษะในการจัดการกับความเครียดของบิดามารดาที่เกิดจากการดูแลบุตรที่ต้องการความช่วยเหลือเป็นพิเศษ
- เพื่อเพิ่มความรู้ของบิดามารดาในการดูแลบ้านและการเลี้ยงดูบุตร
- เพื่อเพิ่มการให้ความช่วยเหลือจากกลุ่มเพื่อนและลดการแยกตัวจากสังคมของครอบครัว
- เพื่อเพิ่มบริการทางสุขภาพและสังคมที่เข้าถึงได้ง่าย รวมทั้งบริการการบำบัดรักษาการติดสารเสพติดสำหรับสมาชิกทุกคนในครอบครัว
- เพื่อส่งเสริมให้บิดามารดามีงานทำ มีที่อยู่อาศัย ตลอดจนอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย
- เพื่อลดผลกระทบระยะยาวของการเป็นบิดามารดาที่ไม่มีคุณภาพ

1.2 มีนโยบายในการจัดหาและการใช้ทรัพยากรที่เหมาะสม

1.3 มีนโยบายในการสร้างเครือข่ายและการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ

1.4 มีนโยบายในการเผยแพร่ความรู้ เรื่องการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิ

- โดยการจัดทำเอกสารต่างๆ เช่น แผ่นพับ โปสเตอร์ หนังสือคู่มือ เป็นต้น
- โดยการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสื่อต่างๆ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เป็นต้น
- โดยการจัดอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนทั่วไปและกลุ่มเสี่ยงที่จะเกิดการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็ก

2. ด้านแผนงาน

2.1 มีการกำหนดวัตถุประสงค์การทำงานที่ชัดเจน

2.2 มีการวางแผนงานตามระยะเวลา คือ การวางแผนงานระยะสั้น และการวางแผนงานระยะยาว

2.3 มีการวางแผนงานตามพื้นที่ปฏิบัติงาน อาทิเช่น การวางแผนพื้นที่การทำงานตามภาคหรือจังหวัด เป็นต้น

2.4 มีการวางแผนงานตามกลุ่มประชากร อาทิเช่น กลุ่มเด็ก กลุ่มผู้ใหญ่ กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น

2.5 มีการวางแผนงานในการป้องกันระดับปฐมภูมิ ดังนี้

- ด้านบุคลากรที่ทำงานด้านการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิเกี่ยวกับจำนวน ความรู้ความสามารถ สวัสดิการ และการพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพทั้งในด้านความรู้ เจตคติ และทักษะในการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิ
- ด้านงบประมาณที่ใช้ในงานป้องกันระดับปฐมภูมิ
- ด้านการสร้างเครือข่ายและการประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ
- ด้านการจัดตั้งทีมสหสาขาวิชาชีพในหน่วยงาน
- ด้านการเผยแพร่ความรู้ เรื่องการป้องกันระดับปฐมภูมิ
- ด้านขั้นตอนในการปฏิบัติงาน ดังต่อไปนี้
  - วิเคราะห์ความรุนแรงของปัญหา
  - ค้นหากลุ่มที่มีปัจจัยเสี่ยงที่อาจกระทำหรือถูกกระทำและถูกทอดทิ้ง
  - พิจารณาหาวิธีการลดอุบัติเหตุ หรือความชุกของปัญหาการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กที่เกิดขึ้น
  - ประเมินประสิทธิภาพของการแทรกแซงรูปแบบต่างๆ ในกลุ่มประชากรเป้าหมายและสถานที่ที่แตกต่างกัน
  - ใช้กลวิธีในการป้องกันที่มีประสิทธิภาพและเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไป

3. ด้านการปฏิบัติงาน

3.1 มีกิจกรรมการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิที่กระทำในระดับสังคม

3.2 มีกิจกรรมการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิที่กระทำในระดับครอบครัว

3.3 มีการสร้างเครือข่ายและประสานงานกับหน่วยงานอื่นๆ หรือทีมสหสาขาวิชาชีพนอกหน่วยงาน

3.4 มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านความรู้ เจตคติ และทักษะในการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิ

4. ด้านการประเมิน

4.1 มีการประเมินบุคลากรด้านความรู้ เจตคติ และทักษะในการป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กระดับปฐมภูมิ

4.2 มีการประเมินผลงานและการปฏิบัติงานองค์กร

- โดยบุคคลภายในองค์กร
- โดยบุคคลภายนอกองค์กร

4.3 มีกระบวนการประเมินที่เหมาะสม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลเริ่มตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ จนถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2543 เป็นระยะเวลาทั้งสิ้น 2 เดือน โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. จัดทำหนังสือแนะนำตัวและขอความร่วมมือจากภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ไปถึงผู้บริหารหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพเด็ก เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้
2. นำหนังสือไปพบผู้บริหารหรือหัวหน้าหน่วยงานที่ปฏิบัติงานเกี่ยวกับสวัสดิภาพเด็กด้วยตนเอง เพื่อขอวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขออนุญาตฝากแบบสอบถามให้ผู้บริหาร หรือหัวหน้าหรือเจ้าหน้าที่ระดับนโยบาย ที่รับผิดชอบงานป้องกันการทารุณกรรมและการทอดทิ้งเด็กโดยตรง เป็นผู้ตอบ
3. ขอเก็บแบบสอบถามที่ตอบคำถามเรียบร้อยแล้วคืนตามวันนัดมา
4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์
5. สัมภาษณ์หน่วยงานที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยจัดกลุ่มออกเป็นองค์กรรัฐบาลและองค์กรเอกชน แล้วเลือกสัมภาษณ์องค์กรรัฐบาลและองค์กรเอกชน อย่างละ 2 หน่วยงาน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรม spss/pc+ ดังนี้

1. ใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อแสดงข้อมูลทั่วไปในรูปร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
2. วิเคราะห์เชิงอนุมาน